

België - Belgique
P.B. - P.P.
8500 Kortrijk
BC 20258

KONINKLIJKE EN MENSLIEVENDE VERENIGING DER
DRAGERS van ERETEKENS en MEDAILLES van BELGIË
VOOR DADEN VAN MOED, ZELFOPOFFERING EN VAN MENSLIEVENDHEID

ONDER DE HOGE BESCHERMING VAN Z.M. DE KONING
EN HET EREVOORZITTERSCHAP VAN DE H. BURGEMEESTER VAN BRUSSEL

VADERLANDSE VERENIGING
Zonder winstgevend doel
Gesticht te Brussel op 3 december 1865 - Koninklijk Erkend op 2 juli 1883

INFOBLAD KORTRIJK

Afgiftekantoor: KORTRIJK CENTRUM

Verantwoordelijke uitgever:
Rasson Nadia - Steenstraat 103 -
8501 Heule

P 806019
PRS: 3048465

Nummer 92 – 2de kw 2020 (apr-mei-juni)

---

*Koninklijke en Menslievende
Vereniging der
Dragers van Eretekens en
Medailles van België*

Regionale Kortrijk

WOORD VAN DE VOORZITTER REGIONALE KORTRIJK

Beste leden.

Zoals jullie er zich allemaal van bewust zijn, leven wij in een moeilijke periode, waarin wij niet alleen rekening moeten houden met onszelf, maar ook met anderen, maar moeilijk gaat ook.

* Promotiefest

Leden die betaald hadden om aanwezig te zijn op ons feest werden terugbetaald. We hadden eerst gekeken hoe de periode van lock down zou verlopen om dan eventueel een nieuwe datum te prikken, 27 juni 2020. Maar zoals jullie allen hebben kunnen volgen, zit dat er zeker niet in. Daar de Nationale Veiligheidsraad beslist heeft om grote samenkomsten tot 31 augustus te verbieden, vinden wij het niet verantwoord ons Promotiefest 2020 nog te laten doorgaan.

Ik wil het niet op m'n geweten hebben dat één van onze leden besmet raakt. We weten ook niet wanneer de horeca groen licht krijgt om te openen.

Laat ons allemaal gedisciplineerd de richtlijnen opvolgen en hopen dat dit het virus op afstand houdt, zodat ook de gezondheidswerkers (ambulanciers, brandweerder, politie, zorgverleners in woonzorgcentra, de vele vrijwilligers, de thuiswerkende bedienden, enz....), maar ook deze die in de schaduw werk verzetten om de nodige beschermingsmaterialen bij de verschillende instellingen te laten toekomen en dat zijn de militairen. Ook zij verzetten in stilte veel werk.

Op de Facebookpagina van Defensie kan ik volgen wat ze allemaal doen. Ook onze militairen verdienen onze waardering en ook zij hebben familie, of ze nu op een buitenlandse opdracht zitten of in het binnenland hun opdracht uitvoeren, die zich zorgen maken.

* Eretekens

De mensen die een medaille hebben besteld en betaald krijgen deze thuisbezorgd ofwel door een bestuurslid (met fiets of moto) ofwel per post.

* Daguitstap

Gezien deze onvoorziene omstandigheden een geval van overmacht zijn, gaat ook onze geplande reis "*In de voetsporen van ...*" op dinsdag 23 juni 2020 niet door en wordt deze uitgesteld tot volgend jaar zo de toestand het toelaat.

Deze die reeds voor de reis hadden betaald, hebben hun inschrijvingsgeld teruggekregen.

Lieve mensen, zorg goed voor jezelf en voor anderen, zodat we elkaar op een later tijdstip in een goede gezondheid mogen terugzien.

Wij staan voor een onzichtbare vijand, onlangs kreeg ik over Facebook het lied “We’ll meet again” van Dame Vera Lynn doorgestuurd.

Wie had ooit kunnen denken dat dit lied dat zoveel hoop bracht, opnieuw hoop zou kunnen geven 75 jaar na de bevrijding van de bezetter.

We hebben 3 voordelen op die tijd van toen en dat is:

1. er is voldoende voeding te verkrijgen zonder rantsoeneringszegels;
2. niemand moet in vrees leven te worden overgedragen, opgepakt en weggevoerd te worden;
3. niemand moet de nacht doorbrengen in een schuilkelder tegen dat de nachtelijke bommen vielen.

Dus mensen, volg a.u.b. de richtlijnen van de Nationale Veiligheidsraad en hou afstand van elkaar.

Wij, het bestuur van de Regionale Kortrijk, doen hetzelfde en houden onze vergaderingen, indien ze noodzakelijk zijn via e-mail.

Met Vaderlandslievende groeten en tot ziens in betere tijden.

De voorzitter,

Nadia RASSON

The Paths to Freedom

EREBEGRAAFPLAATS COLLEVILLE

Punt 76: Na de oorlog liggen 31.744 Amerikaanse soldaten begraven op tien tijdelijke kerkhoven in Normandië. In 1947 worden de meeste lichamen herbegraven op Colleville en Saint-James, terwijl 14.000 lichamen door geliefden of familie naar Amerika worden gehaald.

Het American War Cemetery in Colleville-sur-Mer ligt op een terrein van zeventig hectare, dat boven het landingsstrand Easy Red van Omaha Beach uittorent. Hier liggen nu nog 9.386 Amerikaanse soldaten begraven, waaronder ook vrouwen en 307 onbekende soldaten. Achter het Memorial –met de in natuursteen uitgevoerde kaarten van de invasie van Normandië en de verovering van Europa– ligt de 'Garden of the Missing'. Hier zijn de namen van soldaten, die nooit teruggevonden zijn (MIA), gegraveerd in de muur, die de halfronde tuin omsluit.

Op het War Cemetery Colleville liggen bekende namen en mensen, die u terugvindt in verhalen uit The Paths to Freedom. Een paar mensen willen we er voor u uitlichten.

Brigadier-General Theodore Roosevelt Jr.

'Teddy' Roosevelt landt op D-Day met de eerste golf van 4th Infantry Division op Utah Beach. Door de sterke stroming komen ze ruim een mijl oostelijker aan land, waar weinig verdediging is. Hij seint de volgende boten in en krijgt daarvoor een Medal of Honor. Hij sterft op 12 juli 1944 door een hartaanval. Links naast 'Teddy' Roosevelt Jr. ligt zijn broer Quentin, die in de Eerste Wereldoorlog als piloot op 14 juli 1918 omkwam bij Aisne. Hij is in de jaren '50 op verzoek van familie herbegraven in Colleville.

Vak D, Rij 28, Graven 45 en 46.

De Niland Brothers

Technical Sergeant Robert Niland (505 PIR) komt op D-Day in Ste. Mère-Eglise om en zijn broer, 2nd Lieutenant Preston Niland (4th Infantry Division), op 7 juni op Utah Beach. Edward Niland is op 16 mei 1944 boven Birma neergeschoten en als Missing in Action (MIA) opgegeven. Daarom wordt besloten om de enige nog levende broer Frederick 'Fritz' Niland (501 PIR) uit Normandië weg te halen. Father Francis L. Sampson vertelt hem over de dood van zijn broers, waarop hij erin toestemt om naar Amerika terug te gaan. Na de oorlog blijkt Edward in een Japans krijgsgevangenenkamp te hebben gezeten. Hij heeft de oorlog echter overleefd. Het verhaal over de broers is gebruikt voor de film 'Saving Private Ryan'.

Vak F, Rij 15, Graven 11 en 12.

Vader en zoon Ollie W. Reed

Op 6 juli 1944 komt 1st Lieutenant Ollie W. Reed Jr. om bij gevechten van de 91st Infantry Division in de buurt van Anzio in Italië. Zijn vader, Colonel Ollie W. Reed, zit bij 175th Infantry Regiment (29th ID) en sneuvelt op 30 juli 1944 bij de strijd om St. Lô.

Vak E, Rij 20, Graven 19 en 20.

Captain Laurence A. Madill

Captain Madill landt met E Company 116th Infantry Regiment op Fox Green van Omaha Beach, onder WN62. Hij sterft op D-Day om 07.00 uur aan zijn verwondingen. Op zijn graf staat echter 7 juni 1944 als sterfdatum.

Vak I, Rij 23, Graf 12.

R O U T E B E S C H R I J V I N G

86. Weg maakt haakse bocht links en daalt naar kust.
In de bocht links staat WN65. De stelling met 50mm antitankkanon is pas in april 1944 opgeleverd en werd bemand door twintig soldaten. Het kanon werd pas in de middag uitgeschakeld door het 37mm kanon op de Half-track van Sergeant Haas van 467th Anti-Aircraft Artillery Automatic Weapons Battalion. Al snel werd hier een Amerikaans HQ met radiopost ingericht, tegenover Exit E1 van Omaha Beach.
87. U rijdt achter huizen langs en komt bij het strand.
88. Na ruime bocht naar links komt u op een rotonde.
Rechts van u staat het monument, dat exact op de scheidslijn staat van de sectoren Dog Red en Easy Green van Omaha Beach. Dit monument is opgericht ter herinnering aan de National Guards, die in beide wereldoorlogen in Frankrijk vochten.
89. Route langs strand: rotonde scherp rechtsaf (1e afslag) en weg langs strand volgen. Lees verder op punt 94.
Route bovenlangs: rotonde scherp rechts (1e afslag) en direct links, Rue due 16ème R.I. des U.S.A. Rijd links voor het Restaurant l'Omaha langs. Als u op rotonde links (2e afslag) gaat en de weg naar boven volgt, komt u uit bij Musée d'Omaha Beach.
90. Route bovenlangs: 1e weg links, Rue du 6 Juin 1944.
U rijdt Le Hameau Pêtre in.
91. Route bovenlangs: einde weg rechts, voorrangsweg op (=D514).
92. Route bovenlangs: bij Restaurant La Pie Qui Tette rechts, dalende weg.
93. Route bovenlangs: u komt bij het landingsstrand van Vierville-sur-Mer. Lees informatie bij punt 95. Lees verder op punt 96.
94. Route langs strand: na ± 500 m links is een toegang in een hek naar het monument voor de eerste begraafplaats op Omaha Beach.
De lichamen zijn herbegraven op 't US War Cemetery van Colleville. Lees verhaal verder.
95. Route langs strand: einde strandweg, bij bunker, komt u bij het landingsstrand van Vierville-sur-Mer.
*Op de kliffen rond de natuurlijke doorgang naar Vierville lagen Widerstandsnesten WN71 en WN72. Over de strandweg was een muur gebouwd, die tanks moest beletten om vanaf het strand landinwaarts te trekken. De eerste troepen hebben grote verliezen geleden op dit strand. Lees verhaal verder.
Op dit punt was in zee haven Mulberry A gebouwd. Nu is er nog een voetbrug te zien en een betonnen 'Bombardon'. Lees verhaal verder.*
96. Weg vervolgen (of terugrijden) via stijgende weg, Avenue de Bedford Virginia U.S.A.
- Op dit deel van Omaha Beach verloor A Company van 116th Infantry Regiment op 6 juni 1944 in de eerste vijftien minuten 91 man: 64 gewonden en 15 doden en 12 vermist. Deze eenheid telde 28 man uit het plaatsje Bedford in Virginia, Amerika, waarvan er 19 sneuvelde, vandaar dat deze straat naar Bedford Virginia is vernoemd. Lees verhaal verder.*
97. Einde weg rechts (=D514).
Recht tegenover deze splitsing ziet u Château de Vierville waar van 8 juni tot en met 24 juli 1944 het Headquarters van Eleventh Port heeft gezeten, het hoofdkwartier van de Mulberry A haven.
98. Na ± 150 m, tegenover Musée D-Day Omaha, links, La Chasse aux Prix.
99. Na ± 600 m kruising rechts.
100. Kruising rechtdoor.
101. Doorgaande weg volgen, weg wordt onverhard pad.
102. Pad doorgaand volgen, gaat over in verharde weg.
103. Einde weg rechtdoor, voorrangsweg op.
104. Na 50 m Y-splitsing links, dus NIET D175 rechts volgen.
105. Na bocht naar links in dorp rechts, bij hoge muur. Zie bordje rechts op muur na afslag: D194 richting Criqueville-en-Bessin.
106. - I rechtdoor.
107. - I rechtdoor, D194 richting Criqueville-en-Bessin, over bruggetje.
108. I - bij kruising met D204 rechtdoor, D194 richting Criqueville-en-Bessin.
109. U rijdt Criqueville-en-Bessin in.
110. I - bij Christusbeeld rechts.
111. Onverhard Jeeps/Dodges: na 700 m, na brug, Y-splitsing rechts, weg gaat over in onverhard pad.
*Lees verder op punt 114.
Verhard en GMC's + groter: na brug weg met bocht naar links volgen, verharde weg.*
112. Verhard en GMC's + groter: einde weg rechts, voorrangsweg op (=D514).
113. Verhard en GMC's + groter: rotonde links (2e afslag), richting Pointe-du-Hoc.
Lees verder op punt 117.
114. Onverhard Jeeps/Dodges: pad met haakse bocht om huis (small!!!) volgen, stijgend graspad.
In het veld achter de boerderij hebben de vijf 155mm kanonnen van Pointe-du-Hoc in de boomgaarden gestaan. Lees verhaal verder.
115. Onverhard Jeeps/Dodges: einde pad links, voorrangsweg op (=D514).
116. Onverhard Jeeps/Dodges: rotonde rechts (1e afslag), richting Pointe-du-Hoc.

Wordt vervolgd

EREBEGRAAFPLAATS COLLEVILLE

Vervolg van pagina 1

1st Lieutenant Kermit C. Miller

1st Lt. Miller veroverd op 8 juni met zijn eenheid Château Colombières. Hij komt daarbij om het leven en krijgt postuum een Distinguished Service Cross.

Vak H, Rij 27, Graf 6.

Drie vrouwen

Het zoeken naar vrouwen kostte even wat tijd, maar ze zijn er wel. Opvallend daarbij is, dat allen zijn omgekomen in 1945 en toch hier begraven liggen. Details over hun dood zijn helaas niet te achterhalen.

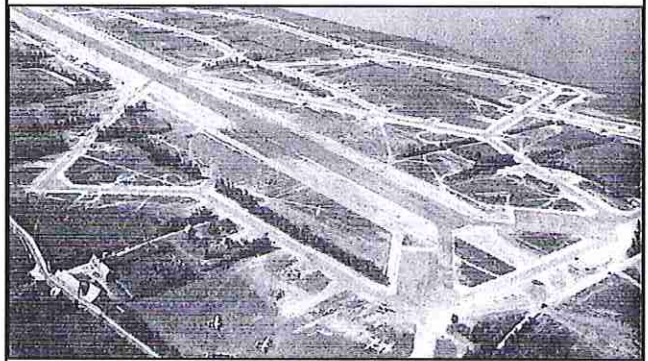
Elizabeth Richardson zit als burger bij het American Red Cross en komt op 25 juli 1945 in de sector van Le Havre om (**Vak A, Rij 21, Graf 5**).

Mary J. Barlow en Mary H. Bankston zitten beiden als Private 1st Class bij het Women's Army Corps en sneuvelen op 8 juli 1945 (**Vak A, Rij 19 Graf 30** en **Vak D, Rij 20, Graf 46**).

Aan het begin van het US War Cemetery ligt een steen met de tekst: *"In memory of General Dwight D. Eisenhower and his forces under his command this sealed capsule containing news reports of the June 6, 1944 Normandy landings is placed here by the newsman who were there. June 6, 1969" en "To be opened June 6, 2044."* Zouden daar nog verrassingen uit komen ...?

VLIEGVELD A21C ST. PIERRE

Punt 85 : Zodra het gebied rond St. Laurent en Colleville is veroverd, wordt begonnen met de aanleg van het tijdelijke vliegveld Advanced Landing Ground A21C. Het veld lag links van het monument en liep evenwijdig met het strand van Omaha Beach. Het vliegveld was op 8 juni 1944 -twee dagen na D-Day!- operationeel.

Wordt vervolgd

Siège social / Sociale zetel : Astridpad 5 – 8540 Deerlijk
Tel. & Fax : +32 56-32.90.17 – Gsm : +32 477-28.33.21 – Email : rudy.maesl@proximus.be
a.s.b.l. / v.z.w. 515/53 – N° d'entreprise – Ondernemingsnr 408.696.434 – Arrondissement judiciaire : Courtrai / Gerechtelijk arrondissement : Kortrijk

---

Erevoorzitter Provinciale West-Vlaanderen : Graaf Henri d'UDEKEM d'ACOUZ
Voorzitter Regionale Kortrijk: RASSON Nadia, Steenstraat 103 te 8501 HEULE
☎&☎: +32 56-35.63.35 - ✉ : rasson.n@telenet.be

Geachte leden,

Betreft : Lidmaatschap 2020, K.M.V.D.E.M.B. Regionale Kortrijk

Bij nazicht van onze boekhouding stellen we vast dat sommigen onder jullie de ledenbijdrage voor **2020** nog niet betaald hebben.

We gaan ervan uit dat dit op een vergetelheid berust.

Het lidmaatschap van het jaar 2020 loopt van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020 en niet meer van 1 oktober tot en met 30 september zoals dit vorig jaar het geval was.

Mogen we vragen de bijdrage van **€ 14,00** te storten op rekeningnr. **BE22 7509 0426 1747** van de Gedecoreerden van België, Steenstraat 103 te 8501 HEULE en dit uiterlijk tegen 26 juni 2020 dit om administratief in orde te zijn voor de toekenning van de eretekens.

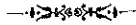
Door dit te doen versterkt u ons in onze werking en laat u ons tevens toe om onze opdrachten nog beter te kunnen uitvoeren. Zo blijft u dan tevens ons krantje verder ontvangen en wordt U van alle activiteiten die ons bekend zijn, verder op de hoogte gehouden.

Mocht U om de een of andere reden afzien van het lidmaatschap, wat wij ten zeerste zouden betreuren, gelieve ons dan te verwittigen.

Met vaderlandslievende groeten,

Namens het bestuur van de Regionale Kortrijk

De Groote Oorlog

X X V I I .

De moorderijen te Dinant.

Priesters en kloosterlingen, professoren aan het College van Belle-View, broeders der Christelijke leer, Oblaten, worden gevangen genomen en geïnterneerd in een klooster te Marche. Omstreeks het midden van September komt generaal von Longchamp, militair-gouverneur van de provincie Namen, hen in vrijheid stellen, onder aanbieding der verontschuldigen van het Duitsche leger !

Den geheelen Maandag en Dinsdag wordt er geplunderd en gaat men voort de stad te verbranden."

In 't geheel werden te Dinant 642 inwoners vermoord. Tien werden er vermist.

De bloedige lijst werd aldus ingedeeld :

RECHTEROEVER DER MAAS

Voorstad Leffe : 244 slachtoffers, waarbij 4 vrouwen en 12 kinderen.

Quartier St-Pierre : 85 slachtoffers, waarbij 9 vrouwen en 2 kinderen.

Quartier Montferrand : 6 slachtoffers, waarbij 2 vrouwen en 1 kind.

Quartier St-Nicolas : 151 slachtoffers, waarbij 8 vrouwen en 2 kinderen.

Quartier des Rivages : 89 slachtoffers, waarbij 29 vrouwen en 17 kinderen.

Citadel en Herbuchenne : 18 slachtoffers, waarbij 4 vrouwen.

LINKEROEVER DER MAAS

Voorstad Neffe : 45 slachtoffers, waarbij 15 vrouwen en 11 kinderen.

Quartier St-Médard : 4 slachtoffers, waarbij 1 vrouw en 1 kind.

Het vuur vernielde meer dan 2/3 der stad.

Bijna 1.200 huizen brandden ten gronde af.

"De plundering gebeurde openlijk, verklaart procureur Tschoffen. Te mijnent namelijk is men drie dagen achtereen gekomen met wagens om het zilverwerk, de bedden, waarvan niets is overgebleven, meubelen, linnen, mannen- en vrouwenkleeren, snuisterijen, schoorsteenversieringen, een verzameling wapenen uit Kongo, schilderijen, wijn en zelfs mijn ordeteekenen en die van mijn vader en grootvader weg te voeren. De spiegels zijn stukgeslagen en al het vaatwerk is verbrijzeld.

Uit de kelders van den wijnhandelaar Piret zijn 60.000 flesschen gestolen.

Voor zoover ik weet, is er in de overgebleven hui-

zen geen enkele brandkast, die niet werd opengebrouwen of die niet de sporen vertoont van duidelijke inbraak."

Dinant lag daar nu als één rookende puin hoop en een afgrijselijk graf.

Niets bleef over van de wijken Montferrand (centrum) en Saint-Pierre en bijna niets van de wijk Saint-Nicolas. Veel leed ook in de wijk Rivages. Al de openbare gebouwen, uitgenomen het paleis van justitie, alle fabrieken, hoeven en kasteelen op de hoogten, waren ruïnen.

Het was een moord op onschuldigen. De procureur Tschoffen zegt in zijn verslag o.a. :

"Hebben de Duitschers een enkel burger betrapt op het feit, dat hij op hen vuurde ? En hebben zij een enkel persoon gevat, die wapenen bij zich droeg, en hebben zij die feiten vastgesteld door nauwkeurig onderzoek ? Zoo ver ik weet, in 't geheel niet.

Wel heeft men te Dinant een officier gezien, die een revolver trachtte te verbergen, welken hij in de hand hield, en die poogde te steken in den jaszak van mijnheer Bécasse; toen met groot gebaar de revolver wegtrok, die aan zijn manschappen toonde en den ongelukkige liet wegvoeren, om als slachtoffer van deze gemeene schelmerij te worden doodgeschoten.

De Duitschers bekennen, dat er te Dinant geen vrijeschutters zijn geweest.

Te Kassel verklaarde me de gevangenisbestuurder : "De krijgsoverheden te Berlijn zijn nu overtuigd dat niemand te Dinant geschoten heeft." Ik weet natuurlijk niet, wat hem veroorloofd heeft dit te bevestigen.

Tweede bekentenis : Generaal von Longchamp, militair-gouverneur der provincie Namen, sprekend over de gebeurtenissen te Dinant, zei me letterlijk : "Er blijkt uit een door mijn ingesteld onderzoek, dat geen enkel burger te Dinant geschoten heeft. Maar misschien hebben Franschen in burgerkleeren, geschoten. En dan, in de hitte van den strijd, gaat men soms verder dan noodig is."

Ik voeg hierbij, dat ik te Dinant niemand gevonden heb die me de geringste aanduiding kon geven, dat de onderstelling omtrent Fransche soldaten op eenigen feitlijken grond berustte."

Sprekend over de voorbedachtheid, waarmede de Duitschers in hun moorderijen zijn opgetreden, zegt de heer Tschoffen :

"De onmiddellijke en gelijktijdige aanval op de bevolking uit al de richtingen, uit welke het Deutsche leger Dinant binnentrok, vormt op zichzelf reeds een zware verdenking. Men moet of toegeven, dat van te voren bevelen waren uitgedeeld, of dat vrijeschutters optraden op elk der verschillende punten langs welke de inval plaats vond. Welnu, nergens heeft men geschoten, dus ...

Hoe zwaar die verdenking ook weegt, zij is niet afdoende als een grondslag van volstrekte zekerheid.

Maar hoezeer bevestigt zij de oprechtheid der ge-

tuigenissen, die rechtstreeks bewijs leveren !

Talrijke inwoners der dorpen, die voor den 23n Augustus bezet waren, hebben verklaard, dat hun te voren gezegd was, dat Dinant zou verwoest worden.

Uit die getuigenissen haal ik een aan, omdat de persoonlijkheid van mijn zegsman en, van den anderen kant, de hooge rang in het Duitsche leger bekleed door den persoon, die de bedreiging uitte, daar een bijzondere waarde aan geeft.

De heer X., van Dinant, bevond zich tijdens den inval in een andere gemeente des lands. Hij maakte kennis met een Duitschen officier, een majoor of kolonel. Welnu, op 19, 20 of 21 Augustus (het is mijn geheugen, dat hier minder getrouw is, want de juiste bijzonderheden werden mij nauwkeurig meegedeeld), zeide deze officier tot den heer X. : "Gij zijt dus van Dinant ? Ga er niet naar terug; het is een slechte stad; zij zal verwoest worden". Tegelijkertijd vroeg hij den heer X., eenige inlichtingen aangaande zijn woning te Dinant. Hij ging heen, maar kwam na den 23en terug, en een beeldje tevoorschijn halend uit zijn koffer, liet hij den heer X. zien, zeggende : "Kent gij dit ?" - "Zeer zeker, dat komt uit mijn huis !" - "In dat geval heb ik mij niet vergist : ik heb uw huis gered, het is niet verbrand."

Dit zijn de feiten, die ik ken ten opzichte van Dinant."

Op 23 en 24 Augustus werden te Dinant 416 inwoners gevangen genomen. Zij werden naar Kassel (in Duitschland) gestuurd. De heer Tschoffen was onder hen, en verhaalde in een verslag aan den Minister van justitie het volgende :

Mijnheer de Minister,

"Ik heb de eer U het tweede deel te zenden van mijn verslag, dat U mij gevraagd hebt.

Het handelt over het wegvoeren naar Duitschland en de opsluiting in de gevangenis van Kassel van 416 personen, gevangen genomen te Dinant op 23 en 24 Augustus.

Ik behoorde tot dat getal en kan daarom de juistheid der hiervolgende bijzonderheden bevestigen.

Wij werden bijna allen gevangen genomen op den 23n Augustus en des avonds gevoerd naar het plateau van Herbuchenne, op de hoogten rond Dinant. Men liet ons daar kampeeren onder den blooten hemel, zonder ons eten noch drinken te geven. Wij bevonden ons nochtans in de handen der Duitschers van 's morgens af, en er werd ons niets uitgedeeld.

Van de soldaten, die ons bewaken, zeggen eenigen ons, dat wij bij het aanbreken van den dag zullen worden doodgeschoten; anderen, dat wij zullen overgebracht worden naar Koblenz; weer anderen, dat wij gevoerd zullen worden naar Marche, waar de Duitsche groote staf over ons beslissen zal.

Bossen stroo worden ons gegeven om op te slapen, en stilte wordt bevolen.

Bij het lichten van den dag wordt niemand doodgeschoten, maar wij moeten blijven waar wij zijn.

Twee Duitsche officieren voeren bevel over ons geleide : zij zijn ongenaakbaar. Degenen, die hen willen

aanspreken, worden bedreigd met de revolver.

Vlak bij mij beklagt een werkman zich bij zijn kameraden over den honger, die iedereen kwelt, en toch, zegt hij, heb ik nooit zoo'n duur avondeten gehad als gisteren.—"Wat hebt gij dan gegeten ?" - "Ik had drie biljetten van 100 frank, maar toen ze ons onderzochten, heb ik ze ingeslikt. Ze hebben ze niet gehad !"

Ten laatste wordt besloten eenige gevangenen onder strenge bewaking natuurlijk uit te zenden om water te halen op een nabijgelegen boerderij. Bij hun terugkomst vertellen ze, dat zij de lijken hadden gezien van de mannelijke bewoners der boerderij.

Om ons in staat te stellen te drinken, laat men ons ledige inmaakbussen bijeenverzamen. Dat zal ons vaatwerk zijn tot Kassel.

De kapitein van het 100e infanterie-regiment, die ons geleide aanvoert—en over wien ik in mijn vorig verslag gesproken heb—ziet in een ommuurde weide een prachtige hengst; hij spreekt het beest aan, en als het vlak bij hem gekomen is, schiet hij het zonder eenige reden, alleen uit leedvermaak, met zijn revolver dood. Een weinig later, (ik heb het niet gezien, maar tal van getuigen hebben het mij gezegd), doodt hij op dezelfde wijze een merrie en een veulen.

Omstreeks 10 uur brengt men ons wat soep.

Men begint ons wederom af te tasten en het geld af te nemen, dat sommigen des avonds te voren hadden weten te verbergen. Dit onderzoek geschiedt op bevel en onder toezicht van den kapitein, die rondwandelt, en met aangelegde revolver, niet ophoudt ons te dreigen. De andere officier, een luitenant of onder-luitenant, schijnt van meening, dat het volstrekt noodig is met beide handen gebaren te maken, in de eene hand een revolver, in de andere een bloote degen !

Eindelijk leidt men ons langs den weg van Ciney. Wij gaan door het gehucht Gemmechenne, dat bijna geheel verbrand is; vervolgens naar Sorinnes, dat geheel in asch gelegd is, uitgezonderd het kasteel en een boerderij.

Langs den geheelen weg trekken troepen en wagens voorbij, of zijn daar gelegerd.

Overal worden ons beleedigingen toegeroepen en bedreigingen gedaan : men maakt het gebaar, dat wij zullen worden doodgeschoten, dat ons den hals zal worden afgesneden of dat wij zullen worden opgehangen. Vuiligheid wordt ons naar het hoofd geworpen, men spuwt ons in het gelaat. Wij buigen echter het hoofd niet; wij zijn niet degenen die onteerd zijn. Een officier, die ons ziet voorbijgaan, deelt zweepslagen uit aan degenen, die binnen zijn bereik komen. Anderen rijden voorbij, in talrijke auto's, ons uitjouwend en de revolver richtend op ons. Zoo zal het met ons blijven voortgaan, overal waar wij troepen tegenkomen, totdat wij in den trein zijn gestopt.

Onze kapitein, te paard gezeten, houdt van tijd tot tijd stil om ons te zien voorbijtrekken en soms ook ons toe te spreken. Het gesprek is eentonig en mist alle bekoorlijkheid : "Gij zijt beesten... Gij hebt u gedragen als beesten."

Halt te Achène. Wij vinden er gevangen Fransche soldaten. Alle verkeer met hen is verboden.

Aankomst van een andere groep gevangenen inwoners van Dinant. Zij ook werden uitgeplunderd.

Tweede uitdeeling van soep, en op weg naar Con-joux. Wij komen niet ver van dit dorp als de avond begint te vallen. Sinds eenige tijd mag men niet meer spreken tenzij op gedempten toon. In een natte weide wordt het kamp ingericht onder streng toezicht. Wij worden in een cirkel geschaard, vier rijen diep. Voor en achter ons talrijke schildwachten.

Wij moeten ons nauw aaneengesloten te ruste leggen. Verbod om op te staan of te spreken, onder welk voorwendsel ook. Degenen, die het bevel veronachtzamen, zullen worden neergeschoten.

Omstreeks middernacht worden hartverscheurende kreten gehoord: "Help! Help!" Wij hoorden de soldaten zeggen: "Hij is gek, schiet niet." Daarop volgt een dof geluid van slagen en dan de val van een lichaam. De kreten verzwakken, en houden op.

Den volgenden morgen omstreeks twintig meters van het kamp, lag daar een lichaam, waarvan eene hand zich langzaam bewoog. Het was dat van een der gevangenen, een ongelukkige, wiens verstand achterlijk is gebleken. Zijn vader is bij ons; het wordt hem verboden zijn zoon te naderen. Geen enkele zorg wordt aan dezen betoond, en wij werden weggevoerd, hem op den grond achterlatend. Hij is echter in staat geweest zich op te richten en Dinant weer te bereiken.

Vier knapen van twaalf tot veertien jaar, die met ons waren gevangen genomen, worden vrijgelaten.

Nadat ieder onzer een handvol beschuit was gegeven, gingen wij weder op weg, en langs allerlei omwegen voerde men ons naar Haversin. Het wachtwoord voor den weg luidde: "Als gij geweerschoten hoort, gaat dan liggen. Indien iemand tracht te vluchten, zal hij worden neergeschoten."

In plaats van ons te omringen, zooals den avond van te voren, liepen de soldaten nu achter elkander, in het midden der gevangenen, die voortrokken in rijen van vier.

Later kwamen wij te weten, dat deze voorzorgsmaatregel hieraan te wijten was, dat een troep Fransche soldaten zich nog in de streek bevond. Zij bleven lang in het veld en slaagden ten slotte er bijna allen in de Hollandsche grens te overschrijden in burgerkleeren.

Wielrijders gaan onze kolonne vooraf en drijven de inwoners van den weg, dien wij volgen.

Eerst te Haversin staat men de inwoners toe ons een weinig water te geven.

Velen lijden tengevolge van den marsch. Eenige dragen klompen, een groot aantal hebben slechts pantoffels. Dat zijn waarschijnlijk de allergevaarlijkste der vrijeschutters!

Gedurende een rust, uitdeeling van een weinig soep.

Eindelijk komen wij te Marche. Wij hebben negen uren geloopt.

Er is volk in de straten. Zij, die betrekkingen in de plaats hebben, trachten te zien en vooral gezien te worden. Op die wijze zal men te Dinant tijding krijgen aangaande ons, want de onzen moeten daar door vreeselijke onrust gekweld worden. En onze vrouwen, onze kinder-

en, welk lot is hun weggelegd?

In een zaal—een opschrift op de deur zegt dat er plaats is voor 100 soldaten—hoopt men ons bijeen. Wij zijn meer dan 400 in getal! De Franschen zijn elders heengevoerd.

De inwoners zenden ons schoenen, hoeden en petten (de meesten onzer zijn blootshoofds). Zij zenden ons ook koffie en belegde boterhammen. Maar deze worden door de Duitschers opgegeten.

Verschijsing van onzen kapitein: "Degenen, die nog geld hebben, moeten het afgeven, anders zullen zij worden doodgeschoten. Gij zult doorzocht worden tot in uw schoenen." De soldaten beginnen met het onderzoek aan den lijve, maar vermoeid als zij zijn, laten zij spoedig af.

Sommigen hebben onderweg ledige flesschen opgeraapt om daar bij geval wat water in te doen. Dit heeft een ander bezoek van onzen beminnelijken kapitein tengevolge: "Geef die flesschen af. Indien naderhand nog iemand gevonden wordt met een flesch, dan zal hij worden doodgeschoten."

Van den grooten staf geen nieuws. Men vraagt den soldaten verlof om met een officier te spreken. Zij grijzen en halen de schouder op. De Duitschers deelen broodkorsten onder ons uit. Wij zijn afschuwelijk opeengehoopt. Eenigen slagen er in te gaan liggen, maar de lucht is zoo bedorven, dat zij onmogelijk in die houding kunnen blijven. Een rampgenoot en ik hebben voor ons beiden één stoel. Wij behooren tot de gelukkigen. Het is een verlichting, als men den volgenden ochtend, tamelijk laat, ons uit de gevangenis haalt. Wij nemen den weg van Melreux. Onderweg uitdeeling van brood.

In het station van Melreux worden wij opnieuw geteld en krijgen wij een andere wacht. Dat is geen voordeel. Een trein, samengesteld uit beestenwagens, staat in het station. Met stooten, schoppen en vuistslagen worden wij er in geladen en er in opgesloten. Voor ons is er vee in deze wagens geweest. De mest is er vluchtig uitgeworpen. Geen banken, geen stroo.

Na twee uur wachten komen drie soldaten in onzen wagen, en wij vertrekken over de lijn der Amblève.

Bij elk oponthoud van den trein worden wij uitgescholden door de soldaten, die de stations bewaken. Eenmaal in Duitschland, wordt het nog erger. Als het perron, waar de trein stilhoudt, niet aan den kant ligt waar de deur openstaat, dan sluit men die spoedig en opent de andere. Als er twee perrons zijn, opent men beurtelings de eene en de andere deur, om meer Duit-sche harten te kunnen verheugen. Wij worden behandeld als beesten van een menagerie. De officieren, zoowel als de soldaten—er zijn er overal—geven het voorbeeld aan de burgerbevolking. De vrouwen en kinderen blijven niet ten achter met beleedigingen en dreigementen.

Onze bewakers worden toegejuicht, als verrichtten zij een heldendaad.

De reis duurt 35 uren, en al dien tijd kregen wij slechts eens eten en drinken. Dit zijn wij nog verschuldigd aan het Roode Kruis.

Gedurende den tocht wordt een der gevangenen met een revolverschot gedood, omdat hij onder het rij-

den uit den trein trachtte te ontsnappen.

Den 28n Augustus, omstreeks 3 uur in den nacht, verlaten wij den trein in het station Wilhelmshöhe (Kassel). Wij worden opgesteld, geteld, overhandigd aan een andere troep soldaten, en met versnelden pas door de straten der stad gevoerd. Onze aankomst moet zijn bekend gemaakt, want niettegenstaande het vroege uur, staat een vijandige, beledigende, dreigende menigte langs den weg geschaard. Zelfs de vrouwen en kinderen zijn daar.

Met de snelheid, waarmede wij worden voortgeleid, kunnen de ouderen en de gebrekkigen ons niet bijhouden. Hun kameraden ondersteunen en slepen hen mede, terwijl de soldaten met kolfslagen hun weifelende krachten aanwakkeren.

Wij bereiken de gevangenis. Met drieën of vieren worden wij in cellen opgesloten. De heer Brichet, inspekteur van het boschwezen, wil, op het oogenblik dat men hem opsluit, zijn zoonje (van veertien of vijftien jaar) bij zich nemen: "Niet den vader bij den zoon", zegt een gevangenvaarder. De heer Herbecq, rechter, wordt insgelijks gescheiden van zijn zoon (zestien jaar oud). Na twee of drie dagen echter, kregen die twee knapen verlof zich bij hun vaders te voegen.

Velen anderen waren minder gelukkig.

Ik zal mij niet bezighouden met het zedelijk lijden te beschrijven, dat onze gevangenschap ons bracht, voortkomend uit de bezorgdheid waarin wij ons bevonden, aangaande onze dierbaren en ons vaderland, en evenzoo ook uit de onzekerheid, waarin wij verkeerden, aangaande de duur onzer gevangenschap, uit onze afzondering en onze ledigheid.

Den tweeden dag na onze komst leidde men ons naar het bad en gaf aan ieder onzer een paar sokken en een hemd. In iedere cel werd een kam gebracht.

Men liet ons een formulier invullen, die onze identiteit vaststelde. De overheden der gevangenis gaven hun verwondering te kennen, als zij zagen welke misdadigers men hun gebracht had. Ambachtslieden en kooplieden vormden de massa. Daarbij kwamen: de burgemeester van Dinant en een der schepenen, professoren van het Atheneum, de ontvanger der posterijen, de inspekteur van het boschwezen, al de gevangenvaarders der gevangenis van Dinant (in de gevangenis zelf gearresteerd met een honder gevangenen), advocaten, drie rechters-plaatsvervangers, twee leden van het gerechtshof, de prokureur des Konings en een zijner substituten. Er was een gek, een dozijn kinderen van dertien tot zestien jaar, en grijsaards waaronder een van 81 jaar.

Na acht dagen, werden wij op een binnenplaats bijeengebracht. Men bracht ons ter kennis dat wij niet veroordeeld waren, maar werden vastgehouden als openbare voorzorgsmaatregel, en dat wij mochten schrijven naar huis. Na een verloop van wederom acht dagen, kreeg elk een briefkaart. Veertien dagen later ontvingen eenigen een vel papier en een briefomslag. Tegen het einde onzer gevangenschap mocht ieder bijna schrijven zooals hij wilde. Maar het was overigens nutteloos. Twaalf brieven op zijn hoogst hadden Dinant bereikt, toen wij er weerkwamen. Eerst half-Oktober konden wij gedaan krijgen, dat men een lijst der gevan-

genen naar België opzond. Een gedeelte der korrespondentie voor ons bestemd kwam te Kassel aan.

Onze gevangenis was een zeer groote inrichting. Er bevonden zich daar 400 tot 500 veroordeelde misdadigers, onder anderen bandieten, die tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld waren. Zij genoten echter een betere behandeling dan wij.

Onze cellen, die wij met drieën of vieren bewoonden, waren 9 m in het vierkant en hadden een inhoud van 25 kubieke meters. Zij ontvingen licht en lucht door vensters van matglas, boven manshoogte geplaatst. De bovenste helft kon worden neergelaten om de lucht te ververschen. Er was ook een beweegbare ruit. Door op een koffertje te klimmen, kon men de ruit openen en een binnenplaats der gevangenis zien, benevens een stuk grond. Dit was toegestaan aan de gewone gevangenen, maar ons ten strengste verboden.

Ons huisraad bestond uit: een warmte-geleider, een tafel, een handkoffer, een zeer klein kastje, een kist met klee- en schoenborstels, een porseleinen beker, een aarden kruik, vier eetketeltjes en vier lepels, een zinken waschbak, twee handdoeken, die uit oude kleeren van gevangenen gemaakt waren en nooit vernieuwd werden, een emmer en een kamerpot. Geen stoel: het geraamte van een ijzeren bed—nutteloos, want de matras was er van afgenomen—en ten slotte twee bossen stroo en vier dekens. Dit stroo was spoedig in kaf veranderd. Wij moesten bijna twee maanden wachten op ander.

Op onze klachten antwoordde men met spot: het heeft geregend, de boeren hebben hun koren niet kunnen dorschen; of: er zijn geen paarden om de wagens stroo te vervoeren, enz. In de meeste gevallen bepaalde men zich tot een schouderophalen.

Acht of tien dagen vóór ons vertrek, plaatste men een stoel in elke cel.

De gewone gevangenen hadden een bed en een stoel.

Een aantal cellen waren gelegen onder den grond; deze ontvingen licht door een venster gelijk met de binnenplaats; zij waren koud, vochtig en donker.

Een dag per week werden wij voor een uur op de binnenplaats gebracht. Onder toezicht van soldaten met de bajonet op 't geweer, wandelden wij rond de plaats achter elkander. Het was verboden twee aan twee te loopen. Omstreeks het midden van Oktober werd het aantal wandelingen vermeerderd tot drie en daarna tot vijf per week. Elke wandeling duurde niet langer dan drie kwartier. De Duitsche gevangenen gingen alle dagen naar buiten, behalve des Zondags.

Deze laatsten waren altijd aan het werk. Wat ons betreft, na verloop van twee of drie weken mochten eenigen wat werk doen in den tuin, aan de bestrating of in de wasscherij. De keuze der benodigde mannen werd overgelaten aan de willekeur der gevangenvaarders. Eerst scheen men een soort lijst te willen aanleggen, maar daar de bewaarders er de voorkeur aan gaven altijd dezelfde menschen te hebben, gingen ook spoedig altijd dezelfde weer uit.

Later kwam er eenige verbetering: kleermakers en schoenmakers werden aan het werk gezet. De burge-

meester van Dinant en zes of zeven anderen schilden aardappelen. Tegen het einde van Oktober werd een poging aangewend om werk te verschaffen aan een grooter aantal gevangenen. De bestuurder der gevangenis had zich van alle bemoeiing met ons ontlast en die overgedragen aan den katholieken onderwijzer, die aan de gevangenis verbonden was en die onze verveling trachtte te verzachten. Het getal dergenen, die op de binnenplaats mochten werken, werd uitgebreid. Men liet ons stroozakken maken en matrassen vullen. Met een dertigtal anderen werd ik te werk gesteld aan 't vouwen van zakjes. Het werk werd buiten de cel gedaan. Het was een dubbele verlichting, niet langer den druk der dichte muren te gevoelen en in aanraking te komen met anderen buiten de cel-makkers. Een groot aantal onzer konden nooit verlof krijgen een oogenblik hun cel te verlaten of zich bezig te houden met wat dan ook.

Om die doodende verveling te bestrijden die iedereen kwelde, hadden de gevangenen zich domino-spelen gemaakt, geteekend op stukken papier, kaarten, ja, zelfs dam- en schaakspelen, waarvan de stukken gemaakt waren uit broodkrumels. Deze stukken waren zeer klein, want brood was schaarsch. Ook werden enkele spellen kaarten onder ons uitgedeeld.

Het voedsel was eenvoudigweg onvoldoende. Wij kregen dagelijks 450 gram zwart, zuur brood. Des morgens een pint van een lauw brouwsel, dat misschien koffie was. Des middags driekwart liter vette soep en 's avonds een halve liter magere soep. Bij drie gelegenheden kregen wij aardappelen. Vleesch nooit. De soep was gewoonlijk knollen- of koolsoep. Na eenigen tijd werd dit echter een walgelijk en ongezond voedsel. Enige gevangenen werden gebruikt om kool te snijden, voor de bereiding van zuurkool. Zij moesten zorgvuldig de beschadigde bladeren bewaren, van welke tweemaal per week onze soep werd bereid.

De Deutsche gevangenen kregen spek, haring en misschien ook wel vleesch, want het gebeurde een paar keeren, dat een onzer in zijn soep een stukje vleesch vond iets kleiner dan een noot. Ik veronderstel, dat zulk een toeval plaats vond, als men in onze soep het overschot mengde van die, welke bereid was voor de Duitschers. Zij hadden ook brood in voldoende hoeveelheid, wan in 't begin van ons verblijf gebeurde het meermalen per dag, dat zij het ons toewierpen op het plein uit de vensters hunner cellen.

Men maakte een einde aan die uitdeeling, in strijd met het reglement, door onze wandeling te beperken : het brood bereikte ons niet meer.

Kortom, wij leden voortdurend honger. Omstreeks het einde van Oktober mochten diegenen onder ons, die betrekkingen in Duitschland hadden, geldzendingen ontvangen. Wij konden toen brood en worst koopen. Er waren er, die tot een pond brood per dag kochten.

Na onzen terugkeer, hebben de dokters te Dinant bij velen onzer ernstige verschijnselen en ongevallen vastgesteld, die aan ondervoeding te wijten waren.

Het gebruik van tabak was altijd verboden.

Er was een dokter aan de gevangenis verbonden. Na eenigen tijd hadden wij tamelijk vrijen toegang tot hem, maar het was zoo niet in het begin.

Een zekere Croibien was te Dinant licht gewond door een kogel in den onderarm. De wond, onderweg gebrekkig of in het geheel niet verzorgd, was nu vergiftigd geworden. Niettegenstaande zijn pijnen werd hem te Kassel alle hulp geweigerd. Eerst na vele dagen besloot men hem naar het hospitaal over te brengen. De arm moest worden afgezet. Hij stierf een paar dagen na de operatie. Noch bij zijn leven, noch toen hij dood was, mochten zijn vader en zijn broeders, die evenals hij geïnterneerd waren, hem zien.

Volgens het zeggen dergenen, die er geweest zijn, was de ziekenzaal een wonder van vuiligheid.

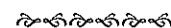
Geneesmiddelen werden slechts met allergrootste zuinigheid verstrekt. Een voorbeeld : De heer C., vraagt den dokter een arsenicum-preparaat, dat hij te Dinant meermalen had gebruikt. "Hebt gij geld?" vraagt de dokter.—"Ja" — "Dan zult gij arsenicum hebben." — Kosten : twee mark.

De regeling der godsdienstoefening was het eenige wat betamelijk was, uitgezonderd, dat wij een heilige Mis hadden op Vrijdag, in plaats van Zondag.

Er was geen enkele reden geweest om ons gevangen te nemen. Ik ken evenmin de redenen, die men gehad heeft om ons weder in vrijheid te stellen.

Op een fraaien dag kwam men ons verwittigen dat wij zouden vertrekken. Onze terugkeer had plaats in vier groepen. De eerste ging heen op 18 November. De andere volgden met eenige dagen tusschenruimte.

Het zou onrechtvaardig zijn, geen melding te maken van den moed, waarmede allen de gevangenschap verdroegen. "Laat ze ons vasthouden zoolang ze maar willen, als zij maar worden weggejaagd, en wij bij onzen terugkeer maar weder te onzent zijn", zei mij een der gevangenen werklieden. En hiermede gaf hij uitdrukking aan den wensch, dien, ik weet het, allen deelden : Vrijheid voor ons, maar bovenal en in de eerste plaats voor het Vaderland."

Wordt vervolgd

Het slagersmuseum sluit

Met spijt in het hart nam Lutgarde Tack het besluit om het slagersmuseum "Ter Wilgenhof" te sluiten.

Lutgarde zette gedurende jaren het levenswerk van haar echtgenoot, slager Omer Gardin, voort.

Omer Gardin en zijn vrouw Lutgarde Tack hebben vele jaren een gekende slagerij uitgebaat in Kortrijk.

Daarnaast waren zij ook de trotse bezitters van een rustiek feestzaaltje in Anzegem. In 1999 gingen Omer en Lutgarde op pensioen en veranderde het feestzaaltje in een beenhouwerijmuseum. Het beenhouwerijmuseum kon rekenen op heel wat belangstelling en gaf een goed overzicht van het reilen en zeilen in de slagerswereld. Omer was, naast een voorbeeldig syndicalist tevens ondervoorzitter van de slagersbond van Kortrijk en een fervent verzamelaar van oud beenhouwersmateriaal.

Sinds de opening 8 jaar geleden werd de verzameling steeds maar groter. Talrijke albums werden gevuld met de geschiedenis van de slagersbonden, archiefmateriaal van de vakwedstrijden, foto's van vroeger en kregen een plaatsje in het intussen goed gevulde museum.

In 2015 overleed Omer. Zijn weduwe Lutgarde zette het werk van haar man met glans verder. Omdat de jaren ook op Lutgarde beginnen door te wegen, nam de familie Gardin het besluit om een oplossing te zoeken om de uitgebreide collectie niet verloren te laten gaan.

Een deel van de verzameling kon, onder impuls van de erevoorzitter van de Landsbond, de heer Willy Verbust, onderdak vinden in het nationaal beenhouwersmuseum dat zich bevindt in het stadsmuseum op de markt van Lokeren.

De heer Verbust die, als lid van de museumcommissie de collectie opvolgt en gidst in het museum, maakte een selectie van de collectie van Omer en Lutgarde en bracht persoonlijk de stukken naar Lokeren.

De collectie vormt een mooie aanvulling op de vaste collectie maar er werd ook een deel gestockeerd. Zo beschikt het nationaal beenhouwersmuseum van Lokeren over een unieke verzameling van slachtmateriaal, vleesmolens, vulbussen, weegtoestellen en nog zoveel klein materiaal dat de evolutie van de ambachtelijke slagerij volgt gedurende ruim 100 jaar.

De albums met de beenhouwersgeschiedenis zullen overgemaakt worden in het archief van de nationale beroepsvereniging. Wellicht zal er in de toekomst nog belangstelling zijn voor meer dan een eeuw verenigingsleven en de evolutie in het beenhouwersleven.

Bronvermelding : Belgische Beenhouwerij
25 augustus 2019 – N° 07
Tekst: Carine Vos – Foto's: Willy Verbust

Na de revolutie in Rusland stortte het ene na het andere Rijk ineens

De revolutie in Rusland, honderd jaar geleden, was de eerste. Daarna gebeurde het onvoorstelbare: in rap tempo donderden nog drie grote rijken als kaartenhuizen in elkaar.

Een beeldenstorm gomde in maart 1917 in hoog tempo talrijke herinneringen aan drie eeuwen Romanovs uit. Inwoners van Sint-Petersburg amuseerden zich met het 'ont-tsaren' van hun stad. Insignes, wapens, foto's en schilderijen van de keizerlijke familie werden van de muren en gevels gerukt. Adelaars werden naar beneden gehaald. Mensen smeedden plannen voor het omsmelten van Peter de Grote.

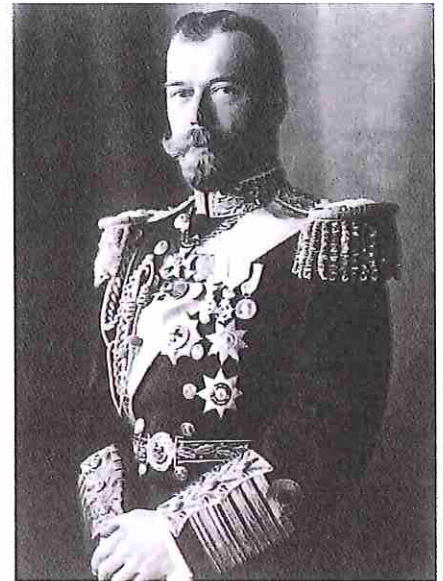
Midden in de opwindende draaikolk van gebeurtenissen van de Februari-revolutie was er niet veel ruimte voor verbazing over het tempo waarin een tot voor kort ondenkbaar scenario zich voltrok. Een onaantastbaar geacht regime implodeerde in een oogwenk.

Waar soldaten tot nu toe elk oproer hadden neergeslagen, kozen belangrijke delen van het leger nu de kant van het opstandige volk. Late concessies konden tsaar Nicolaas II niet meer redden. Op 2 maart deed hij afstand van de troon ten gunste van zijn broer Michail. Die bedankte vriendelijk voor de eer. De dynastie had nu definitief afgedaan. De voormalige tsaar was opeens 'burger Romanov', tsarina Alexandra heette vanaf nu simpelweg 'Alix von Hessen'. Zij en hun vijf kinderen hadden huisarrest.

Binnen nu en drie jaar tijd zouden nog drie andere kolossale keizerrijken, als centrale mogendheden de verliezers van de Eerste Wereldoorlog, op de mestvaalt van de geschiedenis belanden: het keizerrijk Oostenrijk, het Duitse rijk en het Ottomaanse rijk. Daarmee was het tijdperk van de **Romanovs**, de **Habsburgers**, de **Hohenzollern** en de **Ottomanen** voorbij.

Schrijver Stefan Zweig bracht de jaren 1914-1918 door op het slagveld en in de journalistiek en was bij terugkeer in Oostenrijk in maart 1919 bij toeval getuige van een historisch moment. Op het station van Feldkirch aan de grens met Zwitserland stond de trein met de vertrekkende ex-keizer Karel I. De tragiek ontging niemand, schreef Zweig later.

“De douaniers, de agenten, de soldaten leken verlegen en keken beschaamd de andere kant op, omdat ze niet wisten of ze het oude eresaluut nog mochten brengen, de vrouwen durfden niet echt op te kijken, niemand zei iets en zo hoorde je plotseling het zachte snikken van de oude vrouw in rouwkleiding, die van wie weet hoe ver gekomen was om nog één keer 'haar' keizer te zien.”

Tsaar Nicolaas II deed afstand van de troon in maart 1917. Hij werd op 17 juli 1918 geëxecuteerd.

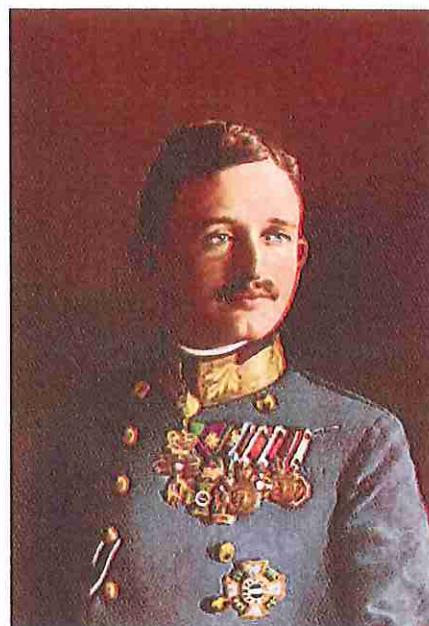

Spoorbeambten keken de wegrijdende trein “vol respect” na om daarna hun kantoren in te gaan “met die speciale verlegenheid die je ook bij begrafenissen kunt waarnemen.”

Karel had in Feldkirch zijn verklaring waarmee hij op 11 november 1918 troonafstand had gedaan nog eens herroepen in een manifest. Maar veel zin had dat niet. Aan een bijna duizend jaar oude monarchie was een einde gekomen, zoals ook de multi-etnische dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarije geschiedenis was. Over de grens droeg de ex-keizer ook niet langer het uniform van veldmaarschalk, maar burgerkleding.

De Duitse keizer Wilhelm II abdiceerde een dag voor Karel, op 9 november 1918. De revolutionaire opstandigheid van muitende marine in Noord-Duitse havens verspreidde zich binnen een paar dagen als een olievlek over het land.

Wilhelm deed na lang twijfelen troonafstand en reed 's nachts van het Duitse militaire hoofdkwartier in het Belgische Spa naar de grens bij Eijsden om asiel aan te vragen in Nederland.

De Oostenrijkse keizer Karel I deed troonafstand in november 1918. Hij overleed op 1 april 1922, 34 jaar oud.

Verbazing

In de kersverse Duitse republiek verbaasde een enkeling zich wel openlijk. “Als een plotselinge, krachtige windstorm heeft de grootste van alle revoluties het keizerlijke regime en alles wat erbij hoorde, van hoog tot laag, omvergeworpen”, schreef de hoofdredacteur van het Berliner Tageblatt op 10 november. “Gisterochtend was, althans in Berlijn, alles nog aanwezig. Gistermiddag was het allemaal verdwenen.”

In wat overbleef van het Ottomaanse Rijk leek nog plaats voor sultan Mehmet VI, die nog maar net zijn overgebleven broer was opgevolgd. De meegaandheid waarmee hij instemde met door de geallieerde gedicteerde vredesverdragen brak hem uiteindelijk op. Op 1 november 1922 schafte Turkije het sultanaat af. Voor Mehmet en zijn familie was geen plek meer in de nieuwe republiek onder leiding van Kemal Atatürk.

Misschien waren de vier rijken in 1914 al behoorlijk vermolmd. Meebewegen met het democratisch tij was over het algemeen niet het sterkste punt van de autocratische keizers, tsaar en sultan. Tal van koningen hadden zich in de voorgaande decennia inschikkelijk getoond en waren – zij het soms met morren – akkoord gegaan met een constitutionele monarchie waarin ze een meer ceremoniële rol kregen.

Dat in de keizerrijken veel van de oude orde in stand bleef, zorgde ervoor dat onvrede en frustratie zich ophoopten. De oorlog die door velen met groot optimisme tegemoet werd gezien (visioenen van glorieus overwinningen, voor Kerstmis weer thuis) ontaardde daarna in een uitputtingsslag. Jongemannen sneuvelden met miljoenen tegelijk. Nog meer levens werden in de bloei van hun leven

geknakt: gewonden en verminkten bepaalden steeds meer het straatbeeld. Het thuisfront leed bovendien onder armoede en honger.

In sommige gevallen was er ook sprake van imperia loverstretch: de omvang van rijken ging de bestuurlijke machten te boven. Het krachtiger wordende nationalisme inspireerde steeds meer volken tot het opeisen van autonomie. Ook andere landen keken begerig naar langzaam ineenstortende rijken. Als roofdieren loerden ze op zwakke dieren, makkelijke prooien, die hun honger naar extra grondgebied en macht konden stillen.

Met de ineenstorting van de keizerrijken ging een hele maatschappelijke ordening op de schop. Leiderschap, rijkdom en privileges waren lang grotendeels voorbehouden aan een selecte groep, de adel. Alleen al in Rusland ging het eind negentiende eeuw om 1,9 miljoen mensen (anderhalf procent van de bevolking). Een veelvoud daarvan had op de een of andere manier zijn lot aan deze hooggeboren dames en heren verbonden. Dat alles hield nu plotsklaps op. Erger nog: het bestempelde je tot een soort crimineel, te verdelgen onkruid. In het voormalige tsarenrijk heette je na de machtsovername tijdens de Oktoberrevolutie voortaan “**klassevijand**”.

Enigszins met Rusland vergelijkbare scenario's voltrokken zich ook elders. Na de omwenteling leek de democratie aan de winnende hand. Maar in de chaos van het moment en drijvend op de sentimenten over vergane glorie en beweerd, door buitenstaanders aangedaan onrecht, zagen nieuwe autocraten hun kans om de macht te grijpen. Keizers zonder keizerlijke kroon.

Dronken beulen

De Russische tsarenfamilie werd verbannen naar Jekaterinenburg, veilig en ver weg in de Oeral. Maar in de zomer van 1918 besloten de nieuwe leiders dat het beter was om deze relicten van de oude orde helemaal te laten verdwijnen. Op 17 juli werd het gezin geëxecuteerd in een kelder. Met veelal dronken beulen werd het een bloedige executie.

De tsaar en tsarina moesten er eerst aan geloven. De kogels voor tsarevitsj Alexei ketsten af op zijn diamanten hemd, waarna hij door het hoofd werd geschoten. Zijn vier zussen zaten al onder het bloed, hersenen en andere rondspattende resten, toen ook zij aan de beurt kwamen. Anastasia werd als laatste gedood. De lichamen werden nadat ze waren ontdaan van kleding en kostbaarheden in een oude mijnschacht gedumpt.

De voormalige Oostenrijkse keizer karel I begreep dat zijn voormalige rijk geschiedenis was, maar probeerde nog wel een paar keer de Hongaarse troon te bemachtigen. Uiteindelijk voerden de Britten hem via de Donau, de Zwarte Zee, de Middellandse Zee en een tussenstop in Gibraltar af naar het Portugese eiland Madeira in de Atlantische Oceaan.

De Duitse keizer Wilhelm II abdiceerde op 9 november 1918. Hij leefde nog lange tijd in Huis Doorn en stierf daar op 4 juni 1941.

Daar raakten de middelen van de keizerlijke familie snel uitgeput. Een bankier stelde een herenhuis in de bergen ter beschikking. Het klimaat was er echter niet erg voordelig. Mogelijk droeg dat bij aan de verkoudheid die Karel opliep die zich uiteindelijk ontwikkelde tot een fatale longontsteking, in het ziekenhuis van Funchal.

Zijn bijna vijf jaar jongere vrouw, keizerin Zita, ging nog heel lang mee. Ze overleed pas in 1989, het jaar waarin een andere, vreedzame revolutie Europa ingrijpend veranderde.

De voormalige sultan van het Ottomaanse rijk, Mehmet VI, streek na omzwervingen langs Malta en Mekka neer aan de Italiaanse Riviera. Daar overleed hij in 1926 op 56-jarige leeftijd, verarmd en vergeten. Zelfs zijn stoffelijk overschot was niet meer welkom in het nieuwe Turkije. Het lichaam werd overgebracht naar Damascus om begraven te worden in de moskee van die stad.

Van de keizers zelf overleefde Wilhelm II zijn rijk nog het langst. In Huis Doorn, zijn ballingsoord in Nederland, fulmineerde hij tegen de bolsjewieken die zijn neef Nicolaas hadden vermoord en hem uit Duitsland hadden verdreven. Bij tijd en wijle droomde hij nog hardop over een terugkeer naar zijn geboorteland. Ondertussen doodde hij een groot deel van zijn tijd met zijn hobby, houthakken.

Op Wilhelms houding ten opzichte van de nationaalsocialisten viel eigenlijk geen peil te trekken. Na meermalen zijn afkeer van Hitler te hebben geuit stuurde hij de Führer toch een felicitatietelegram bij gelegenheid van de Franse capitulatie in 1940. Zijn laatste wens om zijn uitvaart te vrijwaren na nazi-symboliek werd niet geëerbiedigd. De wil van de keizer was ook na zijn overlijden in 1941 geen wet meer. Rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart kwam naar de begrafenisplechtigheid en bracht de Hitlergroet. En bij Wilhelms kist lagen volop kransen met hakenkruizen.

Op 1 november 1922 schafte Turkije het sultanaat af. Voor Mehmet VI en zijn familie betekende dat het einde van hun macht. Hij stierf in 1926 aan de Italiaanse Riviera.